

Frack, medaljer och en fest för hela världen

Berättelse

Varje år den 10 december händer något särskilt i Stockholm. Då är det Nobeldagen, den dag då årets Nobelpris delas ut. För många är det årets finaste och mest högtidliga dag, full av fina kläder, musik och tal.

Nobelpriset är uppkallat efter Alfred Nobel, en svensk uppfinnare och företagare som levde på 1800-talet. Han dog den 10 december 1896, och det är därför Nobeldagen infaller just det datumet. Innan han dog skrev Alfred Nobel ett testamente. Där bestämde han att en stor del av hans pengar skulle användas till priser. Priserna skulle gå till dem som hade gjort mänskligheten störst nytta. Första gången priset delades ut var år 1901.

I Stockholm delas fem priser ut: i fysik, kemi, medicin, litteratur och ekonomi. Själva prisutdelningen sker i Stockholms konserthus, där ceremonin har hållits sedan 1926. Det är Sveriges kung som överlämnar priset till varje pristagare. Pristagaren får ta emot ett diplom och en medalj framför en stor publik. Här är det viktigt att veta en sak: ekonomipriset är egentligen inte ett av Alfred Nobels ursprungliga priser. Det instiftades först 1968 och heter "Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne". I vardagligt tal kallar många det ändå "Nobelpriset i ekonomi".

På kvällen är det dags för Nobelbanketten, en mycket stor festmiddag. Den hålls i Blå hallen i Stockholms stadshus och har hållits där sedan 1930. Omkring 1 300 gäster samlas för att äta en fin middag tillsammans. Gästerna har högtidliga kläder: männen bär ofta frack och kvinnorna långa balklänningar. Det är en kväll med fin mat, tal och musik som många i Sverige följer på tv.

Det finns också ett sjätte pris, Nobels fredspris. Det delas ut samma dag, den 10 december, men inte i Sverige. Fredspriset delas ut i Oslo i Norge. Att två länder är med på det här sättet gör Nobeldagen lite speciell.

Den 10 december är dessutom en officiell flaggdag i Sverige. Det betyder att man hissar den svenska flaggan på offentliga byggnader. På så sätt märks Nobeldagen i hela landet, även för dem som inte är på festen i Stockholm.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
högtidlig	allvarlig och fin; som hör till en viktig dag
uppkallad efter	har fått sitt namn efter någon
infalla	inträffa eller hända på en viss dag
testamente	ett papper där man skriver vad ens pengar ska gå till efter döden
mänskligheten	alla människor i hela världen

ORD	FÖRKLARING
överlämna	ge något till någon, ofta på ett högtidligt sätt
pristagare	en person som får ett pris
ursprunglig	som fanns från början
instifta	starta något, t.ex. ett pris eller en högtid
bankett	en stor och fin festmiddag
frack	en fin svart kostym som män bär vid högtidliga tillfällen
flaggdag	en dag då man hissar flaggan

Läsförståelsefrågor

1. Varför infaller Nobeldagen den 10 december?
 1. För att det är den kortaste dagen på året.
 2. För att Alfred Nobel dog den 10 december 1896.
 3. För att priset alltid delas ut före jul.
2. Vad bestämde Alfred Nobel i sitt testamente?
 1. Att hans pengar skulle gå till priser för dem som gjort mänskligheten störst nytta.
 2. Att hans pengar skulle byggas om till ett museum.
 3. Att inga priser skulle delas ut förrän efter 100 år.
3. Vad säger texten om ekonomipriset?
 1. Det var ett av Alfred Nobels första priser från 1901.
 2. Det instiftades senare, 1968, men kallas ändå ofta "Nobelpriset i ekonomi".
 3. Det delas ut i Oslo tillsammans med fredspriset.
4. Var delas Nobels fredspris ut?
 1. I Stockholms konserthus.
 2. I Blå hallen i Stockholms stadshus.
 3. I Oslo i Norge.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Prisutdelningen i Stockholm har hållits i Konserthuset sedan 1926.
 2. Det är statsministern som överlämnar priserna till pristagarna.
 3. Den 10 december är en flaggdag i Sverige.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Nobelbanketten hålls i Stockholms stadshus.
 2. Alla gäster på banketten är forskare.
 3. Banketten har omkring 1 300 gäster.
7. Varför kan man säga att Nobeldagen hänger ihop med både Sverige och Norge? Svara med stöd i texten.
8. Texten skriver att ekonomipriset egentligen inte är ett av Alfred Nobels ursprungliga priser. Varför är det viktigt att veta det, tror du?

Facit

1. För att Alfred Nobel dog den 10 december 1896.
1. Att hans pengar skulle gå till priser för dem som gjort mänskligheten störst nytta.
1. Det instiftades senare, 1968, men kallas ändå ofta "Nobelpriset i ekonomi".
1. I Oslo i Norge.
1. ja b) nej (det är Sveriges kung som överlämnar priserna) c) ja
1. ja b) det står inte i texten (texten säger inget om att alla gäster är forskare) c) ja
- Exempel på svar: De flesta priserna delas ut i Stockholm i Sverige, men Nobels fredspris delas ut samma dag i Oslo i Norge. Därför är båda länderna med på Nobeldagen.
- Exempel på svar: Det är bra att veta för att inte tro att alla priser kommer direkt från Alfred Nobel. Ekonomipriset kom till långt senare, och då blir bilden mer korrekt och ärlig.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva faktaläsning med årtal och namn, samt för att skilja på huvudfakta och en viktig nyansering (ekonomipriset som ett senare pris). Tema: högtider och traditioner i Sverige. Fråga 8 är en inferens- och källkritikfråga. Låt gärna eleverna jämföra med nationella högtidsdagar eller prisutdelningar i sina egna länder.

Diskussionsfrågor

- Känner du till någon som har fått ett pris för något viktigt? Vad var det för pris?
- Texten beskriver en kväll med frack, fin mat och tal. Hur ser en högtidlig fest ut där du kommer ifrån?
- Tycker du att det är viktigt att ett land hyllar forskare, författare och fredsarbetare på det här sättet? Varför eller varför inte?
- **Skriv (5 meningar):** Tänk dig att du fick ett pris för något du är stolt över. Beskriv vad du skulle få priset för och hur dagen skulle kännas.

Källor och faktagranskning

- Konserthuset Stockholm – Nobelprisutdelningen: <https://www.konserthuset.se/om-oss/var-verksamhet/prisutdelningarnas-hus/nobelprisutdelningen/>
- Nobelpriset – Wikipedia (svenska): <https://sv.wikipedia.org/wiki/Nobelpriset>
- Kungahuset.se – 2025 års Nobelpriser utdelade av H.M. Konungen: <https://www.kungahuset.se/arkiv/nyheter/2025-12-10-2025-ars-nobelpriser-utdelade-av-h.m.-konungen>
- Nobel Prize Museum – Nobelceremonierna: <https://www.nobelprizemuseum.se/skola/lektionsmaterial/texter-for-elever/nobelceremonierna/>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Nobeldagen infaller den 10 december varje år, samma datum som uppfinnaren och företagaren Alfred Nobel dog (10 december 1896). I sitt testamente bestämde Nobel att hans pengar skulle gå till priser för dem som gjort mänskligheten störst nytta. Nobelpriset delades ut första gången 1901. I

Stockholm delas fem priser ut – fysik, kemi, medicin (fysiologi eller medicin), litteratur och ekonomi – vid en ceremoni i Stockholms konserthus, där prisutdelningen hållits sedan 1926. Sveriges kung överlämnar diplom och medalj till pristagarna. På kvällen hålls Nobelbanketten i Blå hallen i Stockholms stadshus, där den hållits sedan 1930. Nobels fredspris delas ut samma dag, men i Oslo i Norge. Den 10 december är allmän flaggdag i Sverige. OSÄKERHET/MYTER: Ekonomipriset är inte ett av Alfred Nobels ursprungliga priser. Det heter egentligen "Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne", instiftades 1968 och delades ut första gången 1969; i vardagligt tal kallas det ofta "Nobelpriset i ekonomi", men det är alltså ett senare pris. Antalet gäster på banketten brukar anges till omkring 1 300, men siffran kan variera något mellan åren (cirka 1 250–1 300). Exakta klockslag för ceremoni och bankett kan variera mellan år; texterna skriver därför hellre "på eftermiddagen" och "på kvällen".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.